

Sygn. akt. VIII U 1175/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 lutego 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił R. Z. wypłaty odsetek ustawowych za zwłokę w wypłacie na jej rzecz renty.

/decyzja k 43 akt ZUS/.

Od powyższej decyzji w dniu 9 marca 2017 r. wnioskodawczyni złożyła odwołanie, w którym wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i zasądzenie od organu rentowego odsetek ustawowych w wypłacie renty za okres od 20 listopada 2016 roku.

/odwołanie k 2/.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i wywodził jak w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie k.4/.

Pismem z dnia 14 lipca 2017 roku odwołująca sprecyzowała rozszerzyła swoje żądania i wniosła o:

- zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie,
- zasądzenie odsetek od zaległych odsetek od dnia wniesienia pozwu,
- stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji,
- stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za rażące przekroczenie terminu przekazania odwołania do sądu,
- zasądzenie odszkodowania

/pismo procesowe k 13-14/.

Na rozprawie w dniu 27 listopada 2018 roku wnioskodawczyni poparła swoje roszczenia i dodatkowo wskazała, że żąda zasądzenia od organu rentowego kwoty 5-krotności przeciętnego wynagrodzenia za opóźnienie w przekazaniu sprawy do sądu i uważa, że wypłata renty winna nastąpić 21 listopada 2016 roku ponieważ była kontynuacja renty, a zatem jej zdaniem organ rentowy powinien wznawiać wypłatę z urzędu, bez konieczności składania wniosku.

Pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołania.

/e-protokół (...):43-12:30 k 142 i k 141/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. Z. miała przyznane prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy do dnia 31 października 2016 roku.

/bezsporne/.

W dniu 3 listopada 2016 roku R. Z. złożyła wniosek o przyznania jej prawa do renty.

/wniosek k 1-7 akt ZUS/.

Orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 23 listopada 2016 roku skarżąca została uznana za osobę częściowo niezdolną do pracy do dnia 30 listopada 2018 roku ze wskazaniem, że niezdolność trwa nadal i istniała w dniu 1 listopada 2016 roku.

/orzeczenie LO k 15 akt ZUS/.

Od powyższego orzeczenia wnioskodawczyni złożyła sprzeciw.

/bezsporne/.

Orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 11 stycznia 2017 roku skarżąca została uznana za osobę częściowo niezdolną do pracy do dnia 30 listopada 2018 roku ze wskazaniem, że niezdolność istnieje od dnia 2 września 2011 roku i trwa nadal.

/orzeczenie KL k 17 akt ZUS/.

Decyzją z dnia 13 stycznia 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie ustalił skarżącej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 listopada 2016 roku do dnia 31 listopada 2018 roku.

/ bezsporne; decyzja k 35-37/.

Wypłata renty wraz z jej wyrównaniem nastąpiła w dniu 20 lutego 2017 roku

/bezsporne/.

W dniu 26 stycznia 2017 roku R. Z. złożyła wniosek o wypłatę odsetek ustawowych

/wniosek k 41/.

Sporną decyzją z dnia 3 lutego 2018 roku ZUS odmówił wypłaty żądanych odsetek.

/decyzja k 43/.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie R. Z. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137 z 1998 r., poz. 887 ze zm.), jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Należy zauważyć, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizuje zadanie własne oraz inne zadania powierzone na podstawie innych ustaw (art. 71 ust. 1). Zakład może wykonywać inne zlecone zadania z dziedziny ubezpieczeń lub zabezpieczenia społecznego (art. 71 ust. 2). Przy czym zadania, o których mowa w ust. 1 i 2, Zakład wykonuje odpłatnie, na zasadach określonych w przepisach lub w umowach albo w porozumieniach zawartych z jednostką zlecającą (art. 71 ust. 3).

Powierzone zadania - w zakresie świadczeń spoza zakresu ubezpieczeń społecznych - mogą sprowadzać się do przyznawania prawa do świadczenia i jego wypłaty. Decyzję w sprawie przyznania renty wydaje i świadczenie to

wypłaca jednostka organizacyjna Zakładu właściwa ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegającej się o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania, a zatem w tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego. Dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez organ rentowy prawomocnym wyrokiem sądu zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia. (por. wyrok SN z dnia 9.3.2001 r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 501 i wyrok SN z dnia 7.10.2004 r., II UK 485/03, OSNAP 2005, nr10, poz.147).

Na mocy art. 118 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku, poz.1383 ze zm.) organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

1a. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Stosownie do treści ust. 2 jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1.

Zgodnie z ust. 3 jeżeli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności, o której mowa w ust. 1, uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów.

Z treści ust. 4. wynika, że przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5.

Na mocy ust. 5 wpłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje **w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.**

W niniejszej sprawie skarżąca złożyła w dniu 3 listopada 2016 roku wniosek o przyznania jej prawa do renty. Orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 23 listopada 2016 roku skarżąca została uznana za osobę częściowo niezdolną do pracy do dnia 30 listopada 2018 roku ze wskazaniem, że niezdolność trwa nadal i istniała w dniu 1 listopada 2016 roku. Wnioskodawczyni nie zgodziła się jednak z tym orzeczeniem i złożyła sprzeciw. Orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 11 stycznia 2017 roku skarżąca została uznana za osobę częściowo niezdolną do pracy do dnia 30 listopada 2018 roku ze wskazaniem, że niezdolność istnieje od dnia 2 września 2011 roku i trwa nadal.

Niezwłocznie po wydaniu orzeczenia przez Komisję Lekarską, decyzją z dnia 13 stycznia 2017 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie ustalił skarżącej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia

1 listopada 2016 roku do dnia 31 listopada 2018 roku. Wypłata renty wraz z jej wyrównaniem nastąpiła w dniu 20 lutego 2017 roku.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż odwołująca nie ma racji uznając, iż ZUS winien przedłużać jej prawo do renty z urzędu, bez konieczności składania wniosku.

Stosownie do treści art. 102 ust. 1 ustawy prawo do świadczenia uzależnione od okresowej niezdolności do pracy ustaje z upływem okresu, na jaki to świadczenie przyznano.

Z wyjątkiem sytuacji zamiany z urzędu renty z tytułu niezdolności do pracy na emeryturę (art. 24a i 27a), samo spełnienie warunków nabycia prawa do świadczenia nie rodzi po stronie organu rentowego zobowiązania z tytułu powstałego świadczenia (wyrok SA w Warszawie z dnia 9 grudnia 1997 r., III AUa 978/97, LEX nr 32326), **gdyż zależy to od złożenia przez zainteresowanego stosownego wniosku**. Ustawa odróżnia moment powstania prawa (tj. spełnienie warunków - art. 100) od momentu wypłaty świadczenia (tj. co do zasady nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji z urzędu - art. 129 ust. 1).

Tym samym, niezbędnym było złożenie przez wnioskodawczynię konkretnego wniosku o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na kolejny okres, celem uzyskania od organu rentowego tego świadczenia. Wniosek odwołująca złożyła w dniu 3 listopada 2016 roku, w dniu 23 listopada 2016 roku zapadło orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS, w oparciu o które organ rentowy mógł wydać decyzję. Jednakże skarżąca nie zaakceptowała orzeczenia LO, co jest jej prawem, i złożyła sprzeciw. Komisja Lekarska wydała stosowne orzeczenie w dniu 11 stycznia 2017 roku, które to orzeczenie było ostatnią okolicznością niezbędną do wydania stosownej decyzji. A zatem niewątpliwie od tej daty ZUS miał 30 dni na wydanie decyzji, którą jednak wydał znacznie wcześniej bo już 13 stycznia 2017 roku.

Jak wynika wprost z przytoczonego art. 85 ust. 1 Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego, tylko wówczas, gdy w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych, nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, przy czym nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Zawarte w tym przepisie określenie: "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia: "przyczyn niezależnych od organu", co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu.

Jednocześnie regulacja z art. 118 Ustawy zawiera terminy o charakterze procesowym i stanowi dla ZUS skonkretyzowanie zasady postępowania administracyjnego wyrażonej w art. 35 k.p.a.. W przypadku przekroczenia terminu załatwienia sprawy decyzja jest ważna i skuteczna, nie są to bowiem terminy prawa materialnego, które powodowałyby przedawnienie orzekania w sprawie. Zwłoka w załatwieniu sprawy powoduje szereg następstw procesowych i może uzasadniać odpowiedzialność organu rentowego za zwłokę, ale nie może ona stanowić podstawy zarzutu wadliwości samej decyzji ani też praw lub obowiązków, o których w niej rozstrzygnięto.

W przedmiotowym stanie faktycznym, po wydaniu w dniu 13 stycznia 2017 roku decyzji, organ rentowy dokonał wypłaty świadczenia w dniu 20 lutego 2017 roku. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 118 ust. 5 Ustawy wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni. Niewątpliwie okres od daty wydania orzeczenia przez KL ZUS w dniu 11 stycznia 2017 roku (wyjaśnienie ostatniej okoliczności), do daty terminu następnej płatności

świadczenia tj. 20 stycznia 2017 roku, był krótszy niż 30 dni. Tym samym ZUS w sposób jak najbardziej prawidłowy dokonał płatności w następnym terminie płatności świadczenia.

Nie można w związku z tym stwierdzić opóźnień w wypłaceniu świadczenia, co skutkuje bezzasadnością żądania wypłacenia odsetek.

Sąd uznał również odwołanie wnioskodawczyni za niezasadne w zakresie żądania odsetek od odsetek, gdyż brak jest podstaw prawnych do przyznania dalszego wyrównania szkody dla ubezpieczonego, wynikłej z opóźnienia w zrealizowaniu należnego mu świadczenia.

Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są zakwalifikowane do spraw cywilnych w szerokim tego pojęcia znaczeniu (art. 1 k.p.c.) i są one sprawami szczególnymi w relacji do spraw cywilnych sensu stricto, a prawo ubezpieczeń jest wyodrębnione w oparciu o kryterium przedmiotu regulacji prawnej. Sprawy o odsetki i o świadczenie główne należy traktować jednolicie. Organ rentowy ma obowiązek zapłacić obok świadczenia głównego (emerytury), niezależnie od niego, oznaczonej ułamkowej części tego świadczenia (odsetki) za określony czas niemożności używania pieniędzy przez emeryta.

Potwierdził to Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach – w powołanym uzasadnieniu wyroku z dnia 7.10.2004 r. (II UK 485/03 OSNAP 2005, nr10, poz.147) oraz w orzeczeniach I UZP 11/91 (OSP nr 7-8/1992) i (...) 17/92 (Służba (...) 9/93 str. 21).

Nadto Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 19 września 1994 r. (III Aur 51/1994 OSA 1995/5/47) wskazał wprost , iż przepisy kodeksu cywilnego nie mogą zmieniać odmiennych regulacji przepisów w zakresie ubezpieczeń społecznych. Skoro odsetki od opóźnionego świadczenia są uregulowane w przepisach prawnych z ubezpieczeń społecznych wyczerpująco, to nie stosuje się przepisów prawa cywilnego w zakresie tymi przepisami unormowanymi.

Z tego względu nie można przyznać ubezpieczonej odsetek od odsetek.

Sąd oddalił także roszczenie o stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności.

Jak wynika bowiem wprost z art. 118 ust. 1a Ustawy w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Niniejsza sprawa nie dotyczy ani odwołania od decyzji ustalającej prawo do świadczenia ani decyzji ustalającej wysokość świadczenia, a dotyczy jedynie żądania odsetek. Nadto nie można mówić o nieustaleniu przez ZUS w przedmiotowej sprawie ostatniej okoliczności, gdyż jak wynika z powyższego organ rentowy dokonał wszystkich niezbędnych ustaleń i wypłat we właściwych terminach.

Niezasadnym jest również żądanie stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za rażące przekroczenie terminu przekazania odwołania do sądu, gdyż brak jest podstaw prawnych do takiego żądania. Żadne z obowiązujących przepisów takiego roszczenia nie przewidują.

Mając na uwadze powyższe, z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

W zakresie żądania odszkodowania za opóźnione przekazanie sprawy do sądu należy zauważyć, że zgodnie z dyspozycją art. 476 § 2 kpc przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących:

1) ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia rodzinnego,

2) emerytur i rent,

3) innych świadczeń w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,

4) odszkodowań przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową albo służbą w Policji lub Służbie Więziennej.

Sprawa o odszkodowanie dochodzone przez wnioskodawcę od organu rentowego, jest sprawą stricte cywilną i nie mieści się w zamkniętym katalogu wskazanego przepisu. Wobec tego Sąd kierując się dyspozycją art. 200 kpc roszczenie wnioskodawczyni w tym zakresie przekazał do rozpoznania właściwemu Sądowi Rejonowemu Wydziałowi Cywilnemu.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczyni wraz z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia apelacji.